

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R.P. Valerii Reginaldi Bvrgvndi Seqvani E Societ: Iesv,
Praxis Fori Poenitentialis**

Ad Directionem Confessarii, In Vsv Sacri sui muneris ...

Regnault, Valère

Mogvntiæ, 1617

Cap. 10. De prædicatione verbi Dei tanquam laude quadam
manifestationeq; excellentiæ ipsius publica,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78332](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78332)

coactionis adiurantur ut discatur aliquid ab eis, vel aliquid obsequij accipiatur. Ratio est: quod talis recursus ad Dæmonem (tanquam fornicatio quedam, qua Deo relicto, dæmoni ipsi adhæretur) maximopere diuinæ maiestati displiceat, & ab ea puniatur grauissime: prout satis indicant verba illa Numerorum 20. Anima quæ declinauerit ad magos & ariolos, & fornicata fuerit cum eis, ponam faciem meam contra eam, & interficiam illam de medio populi sui.] Exemplum habetur in libro 4. Reg. de Ochozia, qui ægrotrans misit ad consulendum Beelzebub Deum Accaron.

Si quæras quid sentiendum sit de ijs qui ab obsessis à Diabolo curiosa inquirunt: quæ nec ad Dei gloriam, nec ad proximorum utilitatem, & ædificationem faciunt. Respondendum est, prout Syluester insinuat in fine citatæ questionis vltimæ, non peccare mortaliter, si inquirant cogendo: dummodo non ea mente, ut aliquid obsequij inde consequantur: sed tantum ex curiositate, lenitateque animi, ut videatur quid Diabolus dicat. Ratio vero est, quia in eo non adheretur Dæmoni, deserto Deo; sed solum nomen huius irreuerenter assumitur in re leui, quod tantum est veniale, ut iam diximus in præcedentibus.

TRACTATUS II.

De laude Dei.

116.

Aus Dei est manifestatio excellentiæ ipsius: quæ fieri potest tum mente, & corde tantum, diciturque interior: tum verbo, seu voce, nunc, vel gestu, alioue signo externo tantum; & dicitur exterior: tum demum utroque modo & dicitur interior simul & exterior. Atque vnaquæque earum potest vsurpari tripliciter: primo per modum enunciantis, quando scilicet aliquid bonum affirmatur de Deo: vt Psalm. 47. Magnus Dominus, & laudabilis nimis, &c.] vel malum negatur: vt Num. 23. Non est Deus quasi homo ut mentiatur.] Secundo, per modum inuitantis, & deprecantis vt Psalm. 100. Misericordiam & iudicium cantabo tibi Domine, psallam & intelligam in viam maculata: quando venies ad me.] Tertio, per modum admirantis, vt Psalm. 72. Quam bonus Israel Deus ijs qui recto sunt corde.]

Duo vero sunt quæ ad ipsam Dei laudem spectantia, peculiariter hic occurrunt à nobis consideranda, tanquam ea in quibus deficiendo, violatur secundum Decalogi præceptum in quo versatur: assumendo nomen Dei in vanum, hoc nomine: quod cultus verbis, aut æquipollentibus signis externis Deo exhibendus, exhibetur indebite. Illa autem sunt prædicatio verbi Dei, & recitatio horarum canonicarum: in quibus proinde immorabimur quantum sufficit ad iudicium de peccatis nobis propositum. Addeamus & spectantia ad blasphemiam, ipsi Dei laudi, ex diametro oppositam.

CAP. X.

De prædicatione verbi Dei, tanquam laude quadam, manifestatio ve excellentiæ ipsius publicâ.

SUMMARIUM.

- 117 Prædicationis verbi Dei dignitas maxima.
118 Prædicatio verbi Dei incumbit ex officio tam Papæ, quam cæteris Episcopis.
119 Quibus alijs idem ex officio incumbat.
120 Quibus licentiam prædicandi dare possit Episcopus, & quibus solus Papa.
121 Laico interdicitur est munus prædicandi, sic tamen vt in eo, vir capax sit dispensationis, non item femina.
122 Quatenus liberum sit Episcopo extra suam diocesim & Parocho extra suam Parochiam prædicare verbum Dei.
123 Statutum Concilij Tridentini de cæteris cobibendis, ne libere prædicent.
124 Dona naturalia in prædicatore verbi Dei requisita, non qui-

dem necessario: sed vt prædicatio gratior esse possit.

- 125 Duo alia requisita, arte & labore acquisita.
126 Alia præterea diuinitus infusa, quæ ex parte ipsius prædicatoris requiruntur.
127 Requisita in prædicatione ex parte materiæ.
128 Requisita ad solemnitatem prædicati: nis verbi Dei.
129 Quis vsus mundana scientia possit esse in prædicatione verbi Dei.
130 Peccata prædicantis sine debita auctoritate: aut in statu peccati mortalis, aut mendacia, vel iniuria, & vana.
131 Alia prædicantis querendo seipsum non Deum: aut narrantis fabulas v. l. facetas: aut detrahentis Prælati Ecclesiæ aut Sacerdotibus, aut dissuadentis solutionem decimarum: aut denum non seruantis quæ tenetur ex decreto Concilij Tridentini.
132 Peccata quæ solent se committere, qui auditores sunt prædicationum verbi Dei.
133 Requisita ad audiendum fructuose verbi Dei prædicationem.

Quod verbi Dei summa sit dignitas, colligitur tum ex eo quod Christus Dominus ad illius exercitium expectarit ætatis suæ annum trigésimum; in quo ante illam inceptam Baptizatus esse à Ioanne ex capite 3. D. Luca: tum ex eo, quod Apostoli alia munera committentes Discipulis alijs, munus prædicandi verbi Dei sibi referuarint ex Actis capit. sexto; tum demum ex eo, quod illa habeat præstantissimum obiectum nempe verbum Dei, quod sancti homines locuti sunt inspirati Spiritu sancto, 2. Petri cap. 1. in fine. Dicemus autem primo quibus ea competat. Secundo, quæ ad eam requirantur. Tertio, quæ peccata frequentius in ea contingant,

117.

De ijs quibus competit munus prædicandi verbum Dei.

SECTIO I.

Ex officio prædicare competit principaliter Summo Pontifici argumento capit. In memoriam distinct. 19. & homiliarum quæ extant Summorum Pontificum, vt D. Leonis & D. Greg. Magni: itemque cæteris Episcopis: quorum istud esse munus præcipuum habet Concilium Trident. sess. 5. cap. 2. addens hæc verba: Statuit & decreuit omnes Episcopos, Archiepiscopos, Primates, & omnes alios Ecclesiarum Prælatos, teneri per seiplos, si legitime impediti non fuerint, ad prædicandum sanctum IESU CHRISTI Euangelium. Quod quidem in antiqua Ecclesia fuisse diligenter seruatum, satis patet ex eo, quod scripta Sanctorum Patrum, quæ ad nos peruenierunt, maxima ex parte sint Episcoporum.

118.

Impedimentum autem prædicandi habentes, ex eodem Concilio ibidem consequenter, & ex Concilio Lateranensi sub Innocentio 3. (quod refertur in cap. Inter cætera, De officio ordinarij) tenentur viros idoneos assumere, ad ipsum prædicationis officium salubriter exequendum: qui que id implere contempserit (addit vtrumque Concilium) dilicta subiaceat vitio, tanquam fodiens scilicet foueam in quam cadat.

De Prælati inferioribus Episcopo, atque alijs habentibus curam animarum, idem habetur adhuc consequenter in Concilio Trident. nempe teneri per se vel alios idoneos, si legitime impediti fuerint, diebus saltem dominicis & festis solemnibus, plebes sibi commissas pro sua & earum capacitate, pacifice salutaribus verbis: docendo quæ scire omnibus necessarium est ad salutem; annunciandoque eis cum breuitate & facilitate sermonis, vitia quæ eos declinare & virtutes quas sectari oporteat, vt pœnam æternam euadere & cœlestem gloriam consequi valeant. Id si quis præstare neglexerit, Episcopo committitur grauius puniendus. Legendus est textus eiusdem Concilij.

119.

Accum id ita sit, hoc ipso, quod alicui commissa est animarum cura, ipse ad prædicandum Dei verbum censetur missus, constitutusque iure ordinario: alias vero, nequaquam: vt patet ex decreto Concilij Lateranensis, quod refertur de hæreticis capit. Excommunicamus 1. §. Quia vero:

nisi id

nisi id faciat autoritate accepta ab Apostolica Sede, vel ab Episcopo Catholico loci. Sine qua autoritate ingentem se tali muneri, peccare mortaliter satis constat ex eo, quod propterea dignus sit excommunicatione, qua ipsi ferendum esse statuitur in eodem cap. Vbi aduertit quod etiam si Episcopus esset quidem hæreticus, sed ab Ecclesia, non factus toleratus in officio suo, quam si Catholicus esset, concessio- nem potestatis prædicandi factam ab ipso, valere perinde ac alia per ipsum ex Episcopali officio gesta.

120. Potest autem eiusmodi licentia ab Episcopo dari, non modo Sacerdotibus simplicibus, sed etiam Diaconis, si inueniantur idonei, ex Sylu. in verbo Prædicatio quæst. 1. Et ratio esse potest, quod Diacono ex officio incumbat annunciare populo Euangelium quod intelligi potest non tantum de illius lectione, sed etiam de explicatione: quæ tamen in ipso requiritur licentia Episcopi, cum requiritur in simplici sacerdoti, iuxta ante memoratum decretum Concilij Laterani.

De licentia Papæ vero, Clericos alios etiam in minoribus tantum ordinibus constitutos prædicare posse verbum Dei, habetur ex vsu recepto in aliquibus religionibus: quibus cum sit à Sede Apostolica absolute & sine restrictione concessum, ut Prælati possint suos Religiosos mittere ad prædicandum, mittunt etiam Clericos in minoribus tantum ordinibus constitutos. Quævis sum à viris doctis ac timoratis, *vt par est existimare*, introductum, temerarium esset dam- nare.

121. Laico posse quoque à Sede Apostolica committi munus prædicandi, deduci potest ex cap. Mulier, dist. 23. in quo non quidem simpliciter, sed cum exceptione interdicitur laico munus prædicandi: femine autem interdicitur simpliciter. Et merito ob rationes quæ videri possunt apud D. Thom. 2. 2. quæstio. 177. art. 2. Ad quæ locum Caietanus bene notat, tale interdicitur non obitare quin Abbatissæ & Priorissæ liceat, immo incumbat, prædicare suis monialibus, easve adhortari ad regularum suarum obseruationem: atque ad alia quæ sunt pietatis Christianæ, ac religiosi instituti. Illud enim intelligitur de prædicatione quæ fit toti Ecclesie, id est, *vt Caiet. interpretatur*, populo ad prædicationes concurrenti communitur; seu Clericis simul, & laicis vtriusque sexus.

122. Cæterum Episcopi tanquam successores Apostolorum, qui iubente Domino in toto orbe terrarum dispersi, Euangelium prædicauerunt *ex cap. In nouo dist. 21.* censeri possunt sufficientem potestatem habere prædicandi in aliena diocesi: nisi resistant, qui in illa præsentur populo in spiritualibus. Parochi vero censeri quoque, possunt sufficientem habere potestatem prædicandi in aliena parochia intra eandem diocesim: tanquam missi ab Episcopo loci, quando ab eo acceperunt curam animarum: non vero prædicandi in aliena diocesi; tanquam ab Episcopo illius loci minime missi, per commissionem curæ animarum. Neque ratio proposita de Episcopis habet in eis, locum, ut satis intelligitur ex eodem cap. In nouo.

123. Quod attinet ad alios Sacerdotes, in Conc. Trid. sess. 5. cap. 2. De reformat. statuitur vt regulares cuiusque sint ordinis, nisi à suis Superioribus de vita & maioribus & scientia examinati & approbati fuerint, ac de eorum licentia: etiam in Ecclesijs suorum ordinum prædicare non possint. Cum qua licentia teneantur personaliter se coram Episcopis præsentare, & ab eis benedictionem petere antequam prædicare incipiant. In Ecclesijs vero quæ suorum ordinum non sunt, ultra licentiam suorum Superiorum, teneantur etiam Episcopi licentiam habere; sine qua in talibus Ecclesijs nullo modo prædicare valeant. Iniungitur præterea Episcopis, vt neminem eorum, qui cum sint regulares, nihilominus extra claustra & obedientiam religionum suarum viuunt: neminemque Presbyterorum secularium, nisi sint ipsi noti, & moribus atque doctrina probati, permittant in sua ciuitate vel diocesi prædicare, quorumlibet priuilegiis prætextu, donec ab ipsismet Episcopis sancta Sedes Apostolica super ea re consultatur. Itemque prohibeant quæstuarios siue per se, siue per alium vlllo modo prædicare.

De requisitis ad verbi Dei prædicationem.

SECTIO II.

124. Ex parte prædicatoris præter antedictam potestatem, ad verbi Dei prædicationem requiruntur dona tum naturalia, tum arte & labore acquisita, tum etiam gratuita, diuinitusque concessa. Ac circa naturalia notandum est; ea non requiri tanquam necessaria; cum sit comperitum experientia prædicatores plenos diuino Spiritu, quamuis nullis aut valde exiguis donis naturalibus præditos, magnum hominum numerum conuertisse: & contra cumulatos eiusmodi donis, sed vacuos diuino Spiritu, vix aliquos. Requiritur ergo tantum vt externum quoddam ornamentum ipsius prædicationis, eo quod illam reddant gratiorem: sicut ornatus vestium gratiorem reddit personam. Inter talia vero dona, præcipua sunt; vox clara & sonora, firma latera, tum ad sustinendum prædicandi laborem tum ad vocem exprimendam; maturitas iudicij, perspicacitas ingenij, felicitas memoria, indulgentia conformandi vultu, conuenienter qualitati rerum quæ dicuntur: perspicuitas sermonis, & facilitas in dicendo, ac docendo. Forma denique corporis nec nimis pulchra nec nimis turpis.

125. Circa dona labore & arte quaesita, notandum est, duo præcipue requiri in prædicatore Euangelico: vnum est experientia circa tractationem animarum: nempe vt expertus didicerit quibus modis peccator moueatur ad penitentiam, peccatorumve detestationem: quibus iustus inflammetur ad maiorem perfectionem ac Dei amorem: quibus remedijs instructus esse debeat homo aduersus tentationes: & alia quæ possunt esse adiumenta lucrandi Christo animas. Alterum est sufficiens scientia, præsertim sacrarum scripturarum, comparanda tam earundem, quam Doctorem Catholicorum lectione diligenti. De cæteris legi potest Ludouici Granatenfis Rhetorica.

126. Circa dona gratuita seu diuinitus insula, notandum est, ea imprimis prædicatori Euangelico necessaria esse ad fructificandū. Sunt autem 1. charitas magna in Deum, & proximum; generans tum zelum diuini honoris, atque desiderium vt totus mundus vni Deo seruiat, nec vllus eum offendant: tum compassionem de proximo, qua idem zelus temperetur admixtione affectus paterni: per quem illius, in peccato existentis, reconciliatio cum Deo, emendatioque potius queratur, quam punitio & vindicta. Secundo, frequens tractatio cum Deo, à quo scientiam illam qua possit animas iuuare, prædicator expectare debet potissimum, cum fungatur tali munere, tanquam Dei legatus ad homines (iuxta illud posterioris ad Corinth. cap. 5. Pro Christo legatione fungimur, tanquam Deo exhortante per nos. Obsecramus pro Christo, reconciliumini Deo) si quidem legatus omnis debet particulariter de ijs quæ ad legationem suam pertinent instrui ab eo à quo mittitur. Hinc docet experientia ad notitiam viarum, seu modorum quibus possimus peccatorem lucrari Christo, orationem plus valere, quam studium. Tertio, humilitas, qua fugiatur inanis gloria; sæpissime faciens, ne ex prædicatione sequatur fructus in populo: siue quia ita Deus permittit, qui superbis resistit: siue quia prædicator suam non Dei gloriam querens, dum non loquitur ex vera charitate, efficitur velut æsonans, & cymbalum tinniens: aures scilicet auditorum obtundens, aut solum exterius pascens. Quarto, modestia in viroque homine: vt non facile prorumpat in iram, indignationem, contumelias, iocos, scurrilitates maledictiones, &c. Quinto, vt frugalis sit in victu & vestitu atque adeo sic vitam instituat, vt neminem offendant: sitque, *exemplo D. Ioannis Baptistæ*, lucerna tam ardens, quam lucens. Cuius rei gratia vitare debet hominum frequentiam, & nimias, *feminarum præsertim*, familiaritates; quæ vix esse possunt sine alicuius offensione: vitare item colloquia illa quæ communiter generant malum odorem. Debet quoque corpus castigare, seculariaque desideria mortificare in se: ad imitationem Apostoli dicentis in priori ad Corinth. cap. 9. Castigo corpus meum & in seruitutem redigo ne cum alijs prædicauerim ipse reprobos efficiar. Nam sic merebitur sibi à Deo tribui adiumenta, quæ nec natura, nec ars, aut labor suppeditare ei valebunt.

127.

Ex parte porro materiae, in praedicatione requiritur, ut ea sit verbi Dei: quo nomine significatur sacra scriptura, tam veteris quam noui Testamenti a Sanctis interpretata: in qua sufficienter continentur ea quae possunt ad praedicationem assumi. Infituitur enim praedicatori vel ad docendum aliquod nostrae fieri mysterium, vel ad populum arguendum ac increpandum de aliquo vitio: vel ad exhortandum ad aliquam virtutem, instruendumque ad eiusdem usum. Ad quae quidem tria, sacra scriptura sufficientissima est, iuxta illud posterioris ad Timoth. cap. 3. Omnis scriptura diuinitus inspirata utilis est ad docendum, ad arguendum, ad corrigendum, ad erudiendum in iustitia: ut perfectus sit homo Dei ad omne opus bonum instructus.

128.

Aduerte autem his non obstantibus, posse aliquid praedicationi apponi ex mandata sapientia, iuxta cap. Relatu. n. distinct. 37. Quod tamen accipi debet cum duplici limitatione. Prior est, ut non nisi pauca sumantur, iuxta illud quod in cap. Cum multa, distinct. 86. reprehenditur quidam Episcopus, eo quod grammaticam semper tractaret, id est, interpretare glossa, ad verbum Grammaticam, in praedicatione referret fabulas gentilitium, interpretando illas moraliter. Posterior limitatio est, ne aliquid ex humanis scientiis assumatur ad quoddam sacrae scripturae complementum, sed solum ad ostendendum illud quod sacra scriptura docet, sic esse consentaneum lumini rationis naturalis, ut ad gentilibus fuerit cognitum.

129.

Ex parte demum solemnitatis seruandae in ea de qua agimus verbi Dei praedicatione, requiritur, ut sermo sit publicus: sicut censetur esse cum sit in loco publico, nullumque impedimentum ponitur quin accedere possit quicumque volunt: ut quando non clauduntur fores Ecclesiae. Secundo, requiritur ut sit sermo generalis, seu pertinens ad cuiusuis status & conditionis homines. Vnde intelligitur a numero praedicationum excludi sermones, qui habentur ad moniales aut ad religiosos in capitulo: itemque eos qui habentur in sodalitijs, seu congregationibus particularibus: etiam si habeantur a Clericis: quia non sunt sermones publici nec generales. Tertio, requiritur ut praedicator dum praedicat locum habeat distinctum a ceteris, eumque eminentiorem. Quarto, ut inuocet auxilium B. Virginis, prout consuevit, dicendo salutationem anglicam: siue statim initio, siue aliquanto post. Quinto, ut proponatur thema seu pars aliqua Euangelij, de quo habenda est praedicatione ipsa. Adde conuenire ut praedicatione tanquam actio dignissima, & ad Dei gloriam conducens maxime, ut fiat in templo tanquam loco dignissimo ad Dei cultum consecrato.

De peccatis quae frequentius contingunt circa praedicationem verbi Dei.

SECTIO III.

130.

Horum alia sunt praedicatoris, & alia auditorum. Atque praedicatoris frequentiora, sex refert Caiet. in verbo Praedicatorum peccata. Primum est, cum quis praedicat sine debita autoritate, siue ordinaria, siue delegata. Quod esse mortale idem author colligit ex cap. Excommunicamus 1. De haeret. §. Quia vero: vbi sub pena excommunicationis prohibetur, ne quis sine Sedis Apostolicae aut Episcopi loci autoritate, munus praedicatoris sibi assumat. De qua re iam diximus in sect. 1.

Secundum est: cum quis praedicat sciens se esse in statu peccati mortalis, nisi de eo conteratur. Existimat tamen ibidem Caiet. in eo committi tantum veniale, exceptis duobus casibus. Prior est, quando in eo statu perinde praedicaret indigne, ac si declamaret: aut ipse esset peccator notorius, vel scandalosae vitae: tunc enim magnam iniuriam facit officio praedicationis, quod sanctissimum est. Quo nomine censeri potest reprehendi a Deo per illud quod in Psal. 49. habetur. Peccatori autem dixit Deus: quare tu enarras iustitias meas, & assumis testamentum meum per os tuum? Posterior est, quando per contemptum muneris praedicationis, seu nihil ipsum faciendo, praedicaret quis in statu peccati mortalis: quia in eo etiam magna fit iniuria officio praedicatoris. Postea autem is sententia mutata (quod attingit in

Enchiridio Nauarr. capit. 25. numero 141.) docuit absolute istiusmodi peccatum esse mortale: in eoque illi Nauarr. ibidem assentitur. Quamquam vero, extra duos illos casus memoratos mortale esse, vix possit ostendi certa ratione: duorum tamen illorum doctissimum virorum autoritas, magni certe facienda, sufficere potest homini timorato ad solite cauendum peccandi in re tanti momenti periculum.

Tertium peccatum est: Cum quis praedicat mendacia: quod Caiet. ait esse mortale grauissimum, quia euacuat vniuersam Ecclesiae autoritatem, Christi que fidem. Id autem procedit siue mendacium dicatur contra doctrinam fidei aut morum: siue circa gesta Sanctorum. aut miracula aut reliquias: siue circa Prophetias aut quascunq; alias res spectantes ad instructionem fidelium. Vnus tamen casus est, in quo mentiri in concione non est plus quam veniale: nimirum quando conuicator illi admisceret aliqua impertinentia, & circa ea mentiretur.

Quartum peccatum est: quando quis inutilia & vana praedicat: tractans scilicet speculatiuas quaestiones, aut leges ciuiles enucleans; narrans Romanorum & aliorum gentilitium gesta, aut in alijs idem generis in sumens concionem. Addit autem Caiet. tale peccatum esse grauissimum, si quis in tali re excedat. An autem sit mortale non exprimit, nec facile est statueres, nisi valde magnus in eo committeretur excessus: ut cum tota concio, aut certe maxima pars illius commoveretur in talibus, sine interpretatione & applicatione ad mores Christianos. Etenim id potius est adulterare verbum Dei, quam illud sincere praedicare. Quod indignissimum esse, satis indicat Apostolus in posteriori ad Corinth. cap. 2. sub finem, & in capit. 6. sub initium vbi is solite se purgat a tali peccato, tanquam indignissimo verbi Dei praedicatoris.

Quintum peccatum est, quando praedicator non Deum, sed seipsum quaerit: Quod dupliciter potissimum contingit: vno modo cum ad praedicandum mouetur affectu lucri: altero cum mouetur affectu propriae laudis & gloriae: Ex Caietano autem peccatum est mortale, cum praedicatoris affectus talia respiciat tanquam finem vltimum; aut is procedit vsque ad simoniam committendam. Extra quos casus veniale est de se: in quo, ex eodem Caiet. consideranda est affectus quantitas; secundumque eam est de illius grauitate iudicandum.

Sextum peccatum est, cum praedicator narrat fabulas gentilitium & faecetias. Quod ex se veniale est, ut addit Caiet. & approbat Nauarr. in Enchir. cap. 25. num. 42. nisi tale quid, nimis multum fiat; ita nimirum ut tota concio vel maior pars illius consumatur in risu: quia tunc periculum magnum esset de mortali.

Addit ibidem Nauarr. septimum peccatum, quando Religiosus Praelatis Ecclesiae & Sacerdotibus, concionando detrahit praesertim ut laicis placeat ex Clemen. 1. §. Quibus autem, De privilegijs. Quod ex glossa ibidem, verbo Detrahaunt, intelligendum est de ijs qui detrahunt nominatim, aut aequiualeuter: seu talibus verbis ut intelligatur de quibus loquatur. Pro quo peccato imposita est illis excommunicatio reseruata Papae per Concil. Lateranense sub Leone decimo sess. prima. Quarenti vero an idem sentiendum sit de concionatoribus saecularibus: idem Nauarr. tangit respondendum esse, quod sit idem quoad culpam: quia vtriusque naturae iure, talis detrahitio est pariter prohibita: non item quoad penam excommunicationis: quoniam solis Religiosis ea imponitur ab Ecclesia.

Octauum peccatum est, quod ibidem habet Nauarr. quando praedicator Religiosus disuadent populo solutionem decimarum. Quod peccatum ab Ecclesia punitur excommunicatione ipso facto incurrenda; per Clemen. 1. §. De poenis §. Illos. De eodem autem quoad praedicatorum saeculares, iudicandum est perinde, ac de praeced. peccato.

Vltimum peccatum consistit in omissione eorum quae ex definitione Concilij Trid. sess. 5. cap. 2. seruari debent ab illis quibus praedicator verbi diuini incumbit, habitum est in praeced. sect. 1. Illudque Nauarr. in sequenti numer. 134. pro mortali habet: & merito, quia tale statutum datum est in re graui, cum comminatione excommunicationis aliarumque poenarum.

132. Quod attinet ad peccata auditorum, seu quæ solent committere ij qui concionem audiunt: Primum consistit in omissione, quæ quis omittit audire concionem, quando commode potest ipse; ea indiget, ut maxime solent rudes, ignorantibus mysteria nostræ fidei. Cuiusmodi necessitas facit frequentem, ut peccatum mortale committant non audiendo cum contra charitatem omittant in graui necessitate, subuenire animæ suæ.

Secundum peccatum est, cum quis adit, & audit concionem, vel ex vanitate, vel ex curiositate, ut nolet defectus concionatoris, vel ob alium peiorem finem, verbi gratia, ut mulieres aspiciat, vel ut concionatorem irriducat. Hoc peccatum quantum sit, indicatur ex illius fine.

Tertium peccatum est, quando quis dum concio fit, non attendit, sed voluntarie distrahitur: præsertim cum concionator reprehendit aliquod vitium, a quo non vult se emendare: aut hortatur ad aliquod bonum, cui non vult vacare. Huc spectant confabulationes, risus, & cætera, quibus non solum sibi ipsi quis obest non attendendo, sed etiam aliis, qui impediuntur ab audiendo. De huius vero peccati quantitate vt iudicetur, ponderandæ sunt facti circumstantiæ.

Vltimum peccatum est contemnere, nec dare operam, vt fructus aliquis ex concione referatur: qui enim ita adest concioni, vt nihil fructus inde profusus referat, cum saltem perdat tempus, non vacat culpa saltem veniali.

133. Cæterum ad audiendam fructuose verbi Dei prædicationem, quedam præcedere eam, quæ dâ comitari, & quedam subsequi oportet. Igitur antequam ad eam accedatur, confert vacasse alicui exercitio spii. ituali, per quod anima disponatur ad excipiendâ cum dilatactione cordis, diuini verbi fluenta: nempe orationi vacasse, aut confessionem fecisse, vel Eucharistiam sumpsisse. Confert item excitasse quasi famem ac sitim diuini verbi, tanquam cibi & potus ad animæ refectioem accommodatissimi. Itemque concepsisse propositum emendandi vitam, corrigendo se de suis defectibus, & studendo proficere in virtutibus; ad quæ iquandus est concionum audicione.

Dum vero concio ipsa auditur, procuranda est reuerentia, non tantum interior recognoscendo in prædicatore loquentem Deum: sed etiam exterior cum debita corporis compositione, habèdo oculos demissos nec vagantes circumspiciendo. Procuranda est secunda deuotio, quæ concio auditur, cum pio in Deum affectu: non autem ea ratione, quæ ad oblectationem, aliquid prophanum audiremus. Procuranda est quoque attentio curandum vt ne distrahatur voluntarie, garramus, &c. Curandum est item vt quæ dicta sunt in concione applicemus nobis in particulari: præsertim si inueniantur ad nos pertinere ratione nostri status, aut alias nobis necessaria videantur: memores nos non interesse tanquam iudices sed tanquam discipulos.

Denique post auditam concionem oportet apud se coram Deo ruminare quæ audiuerimus, præsertim ea quæ aduertimus esse nobis valde necessaria, tanquam pertinentia ad salutem nostram, & eadem sedulo notare: atq; si occasio detur, illa referre aliis, tanquam audita in concione. Id quod conferet nobis ad illa ipsa memoria inculcanda. Et demum oportet petere à Deo vires implendi ea quæ audiuerimus, ac cum primum offertur commoditas, sed ad illa implenda applicare.

CAPVT XI.

De recitatione horarum canonicarum, tanquam Dei laude prescripta ab Ecclesia, & peculiariter de eiusdem prescripti obligatione.

S V M M A R I V M.

- 134. Tractantes de horis canonicis: & que de earum recitatione, conuenienter nostro instituto, nos tractare oporteat.
- 135. Qui obligentur ad eam: & primo de iis qui obligantur ratione sacri ordinis.
- 136. Eiusmodi obligatio Diaconis & Subdiaconis imposita est tantum per receptam, rationabiliterq; prescriptam in Ecclesia consuetudinem.

- 137. De Religiosis professis, qui ad recitationem horarum canonicarum tenentur.
- 138. Ad quid teneantur Conuersi & Nouitii in religionibus addicti choro.
- 139. Vnde sit Religiosorum professorum obligatio recitandi horas canonicas.
- 140. Communis a de re sententia, quod sit ex generali Ecclesie consuetudine.
- 141. Tria orollaria inde illata.
- 142. Omisso recitationis horarum canonicarum, peccatum est suo gener. mortale.
- 143. Que earumdem horarum pars censetur ita notabilis, vt illius omisso sufficiat ad peccatum mortale.
- 144. Refutantur aliquot aliorum dicta.
- 145. Quid videatur tenendum.
- 146. Non modo recitatio horarum canonicarum, sed etiam modus recitandi est in præcepto: & quis.

134. ORÆ canonicæ vocantur ex præces, quæ ex præscripto Ecclesiasticorum canonum, certis horis in Ecclesia recitantur. De illis autem in iure canonico agitur dist. 91. & 92. itemq; in titulo de celebratione Missarum. De iisdem post Summularios in verbo Hora: ac Sotum in lib. 10. de iust. & iure. & Nauar. in Enchir. cap. 25. n. 96. & aliquot seqq. ac latissime in tract. de oratione, tractatur à pluribus recentioribus in. et quos in nostris sunt Gregor. à Valent. 2.2. dist. 6. quæst. 2. puncto 10. Ioan. Azorius in 1. part. Instit. Moral. lib. 10. Leonard. Lessius De iust. & iur. lib. 2. cap. 37. & nouissime Franciscus Suarez de religione tract. 4. lib. 4. Tantum autem immorabimur in iis quæ faciunt ad iudicium de peccatis nobis propositum: vt sunt primo, obligatio ad talem recitationem, secundo, conditiones requiritæ, vt ea censetur debite mandata executioni: & tertio, causæ ob quas contingit exensatio ab eadem. Atque de obligatione dicemus in hoc cap. dicturi de reliquis in duobus sequentibus.

De obligatione recitandi horas canonicas, ac primo, initiatorum sacri ordinibus.

SECTIO I.

135. EX communi Doctorum consensu teste Nauarro in memoratu tractatu de oratione cap. 7. num. 1. tria tantum genera hominum tenentur ad recitationem horarum canonicarum, communi Ecclesia siue præcepto siue consuetudine: nempe Clerici initiati maioribus ordinibus, Religiosi professi religionem in qua sunt addicti choro, & beneficiarij.

De primis, qui sunt Presbyteri, Diaconi, & Subdiaconi, notat Nauar. in sequenti num. 2. & plenius tractat Suarez in citato lib. 4. cap. 16. non datur in iure canonico textus expressus, per quem eiusmodi obligatio confirmetur, quoad diaconos & subdiacono. Tres enim canones citari solent pro tali obligatione, ex quibus nihil de ea quoad diaconos & subdiaconos certo colligitur. Primus est, canon Presbyter, De celebratione Missarum: vbi dicitur: Presbyter mane matutinali officio expleto, pensum seruitutis sue, videlicet primam, tertiam, sextam, nonam, vespertinamque perfoluat. Quibus verbis nihil exprimitur de Diacono & Subdiacono: sed solum de Presbytero. Cui quatenus per eundem canonem censenda sit imposita obligatio recitandi horas canonicas, explicat Suarez in eod. cap. 16. num. 9. Secundus est, canon Si quis Presbyter, dist. 92. in quo fit quidem mentio diaconi & subdiaconi, non tamen de obligatis ad recitationem horarum canonicarum ratione suscepti ordinis: sed vt deputatis alicui Ecclesia: seu vt habentibus beneficia in aliqua Ecclesia. Nam illic pariter fit mentio aliorum clericorum, quos constat non omnes ratione susceptionis minorum ordinum obligari ad eam recitationem. De quo pluribus Suarez tractat quidem in cit. cap. 16. num. 10. & nonnullis sequentibus; sed nobis sufficit id satis constare ex recepta Ecclesie consuetudine.

Tertius est, canon Dolentes, De celebratione Missarum: in quo Prælati & minoribus Clericis præcipitur in virtute sanctæ obedientiæ, vt diuinum officium, nocturnum pariter & diurnum, quantum eis dederit Deus, studiose celebrent, pariter & deuote.